

Věc C-598/21

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora**

Datum doručení:

28. září 2021

Předkládající soud:

Krajský soud v Prešove (Slovensko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

13. září 2021

Žalobci:

SP

CI

Žalovaná:

Všeobecná úverová banka a.s.

Předmět sporu

Ochrana spotřebitele – Prodlení se splátkou – Předčasná splatnost – Přiměřenost ve vztahu k výši úvěru – Úvěr bez sjednaného účelu – Výkon zástavního práva dobrovolnou (soukromou) dražbou nemovitosti – Ztráta vlastnického práva

Předmět a právní základ předběžné otázky

Předběžné otázky se týkají souladu výkonu zástavního práva na nemovitost formou dobrovolné dražby, předčasné splatnosti úvěrů, opakovaného uzavírání nových úvěrů k úhradě předchozích úvěrů a nákladů na úvěr s Listinou základních práv, směrnicí Rady 93/13/EHS, směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES a směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES a judikaturou Soudního dvora EU.

Předběžné otázky

1. Brání článek 47 v spojení s články 7 a 38 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „směrnice 93/13/EHS o zneužívajících ujednáních“), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (dále jen „směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách“), jakož i zásada efektivity práva Evropské unie takové právní úpravě, jako je § 53 odst. 9, § 565 Občianskeho zákonníka [Občanský zákoník], podle kterých se při předčasné splatnosti nezohledňuje přiměřenost tohoto úkonu, zejména závažnost porušení povinnosti spotřebitelů ve vztahu k výši úvěru a dobu jeho splatnosti?

2. V případě záporné odpovědi na první otázku (nebrání) klade předkládající soud následující otázky:

2.a) Brání článek 47 ve spojení s články 7 a 38 Listiny, směrnice 93/13/EHS o zneužívajících ujednáních, směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách, jakož i zásada efektivity práva Evropské unie takové judikatuře, která meritorně nebrání výkonu zástavního práva soukromou dražbou nemovitosti, která představuje obydlí spotřebitelů a případně jiných osob, a současně nezohledňuje závažnost porušení povinnosti spotřebitele ve vztahu k výši úvěru a úvěrovému období, i když existuje jiný způsob uspokojení pohledávky poskytovatele úvěru soudní exekucí, v rámci níž není prodej obydlí zatíženého zástavním právem prioritním?

2.b) Musí být čl. 3 odst. 1 směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vykládán v tom smyslu, že ochrana spotřebitele před nekalými obchodními praktikami při poskytování spotřebitelských úvěrů se vztahuje i na jakékoli způsoby uspokojení pohledávky poskytovatele úvěru, včetně sjednání nového úvěru poskytnutého na úhradu závazků z předcházejícího úvěru?

2.c) Musí být směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vykládána v tom smyslu, že za nekalou obchodní praktiku se považuje i jednání poskytovatele, který poskytuje opakovaně úvěry spotřebiteli, který není schopen splácet úvěry, a to tak, že z toho vzniká řetěz úvěrů, které poskytovatel úvěru spotřebiteli reálně nevyplácí, ale sám je přijímá ke splacení předchozích úvěrů a celkových nákladů na úvěry?

2.d) Musí být čl. 2 odst. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (dále jen „směrnice 2008/48/EHS o spotřebitelských úvěrech“) ve spojení s desátým bodem odůvodnění této směrnice vykládán v tom smyslu, že nevylučuje působnost této směrnice ani na případy úvěru, který vykazuje všechny znaky spotřebitelského úvěru, nebyl sjednán účel úvěru, poskytovatel úvěru si až na nepatrnou část vyhradil celý úvěr na úhradu předchozích spotřebitelských úvěrů, avšak na zajištění se sjednalo zástavní právo na nemovitost?

2.e) Musí být rozsudek Soudního dvora Evropské unie C-377/14 ze dne 21. dubna 2016, Radlingerová, Radlinger, ECLI:EU:C:2016:283, vykládán v tom smyslu, že se vztahuje i na smlouvu o poskytnutí úvěru spotřebiteli, pokud se takovou smlouvou část poskytnutého úvěru určila na úhradu nákladů poskytovatele úvěru?

Dovolávané předpisy unijního práva a judikatura Soudního dvora

Listina: články 7, 38 a 47

Směrnice Rady 93/13 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách: dvanáctý až čtrnáctý bod odůvodnění, šestnáctý, dvacátý, dvacátý první a dvacátý čtvrtý bod odůvodnění; články 1 a 3, čl. 4 odst. 1, čl. 6 odst. 1 a články 7 a 8.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES o spotřebitelských úvěrech: bod 10 odůvodnění, článek 1, čl. 2 odst. 2 písm. a), čl. 3 písm. g), h) a l) a článek 23.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách: čl. 2 písm. c) až e) a písm. k), články 3, 5, 6, 7, 11 a 13.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. dubna 2016, C-377/14, ECLI:EU:C:2016:283; zejména bod 3.

Dovolávané předpisy vnitrostátního práva

Občiansky zákonník [občanský zákoník]

Ustanovení § 53 zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách

Ustanovení § 151 odst. 6, § 151j odst. 1 a § 151m upravují určité podmínky výkonu zástavního práva

Ustanovení § 565 upravuje zaplacení celé pohledávky z důvodu prodlení s určitou splátkou

Zákon č. 129/2010 Z.z. o spotřebitelských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o spotřebitelských úvěrech a o jiných úvěrech a půjčkách pro spotřebitele a o změně a doplnění některých zákonů)

Zákon č. 258/2001 Z.z. o spotřebitelských úveroch (prvý zákon o spotřebitelských úvěrech) [zákon o spotřebitelských úvěrech (první zákon o spotřebitelských úvěrech)]

Ustanovení § 4 odst. 2 upravuje specifické náležitosti smlouvy o spotřebitelském úvěru

Ustanovení § 4 odst. 3 poslední věta stanoví sankci za neuvedení specifických náležitostí smlouvy o spotřebitelském úvěru

Zákon 527/2002 Z.z. o dobrovolných dražbách (zákon o dobrovolných dražbách)

Ustanovení § 6 odst. 1 první věta definuje dražebníka

Zákon 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (občanský soudní řád)

Ustanovení § 325 odst. 1 a 2 písm. d) – úprava předběžného opatření

Zákon 233/1995 Z.z. Exekučný poriadok (exekuční řád)

Ustanovení § 61g návrh dlužníka na splátkový kalendář, § 63 způsoby provedení exekuce

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 Žalovaná, Všeobecná úverová banka, a.s. (dále jen „VUB banka“), a společnost Consumer Finance Holding a.s. (dále jen „CFH“) byly v minulosti hospodářsky propojeny. Společnost CFH spravovala úvěry pro VUB banku. Jak VUB banka, tak společnost CFH v minulosti poskytly žalobcům spotřebitelské úvěry. Paní SP a pan CI (dále jen „žalobci“) si již v roce 2004 sjednali u společnosti CFH

spotřebitelský úvěr. Poté následovaly další spotřebitelské úvěry. Žalobci nebyli schopni úvěry splácet a VUB banka jim proto poskytla nové úvěry, které však nevyplácela žalobcům, ale rovnou je vyplácela sobě na úhradu pohledávek z dřívějších spotřebitelských úvěrů. VUB banka stanovovala výši pohledávek jednostranně.

- 2 Zatímco v roce 2004 si žalobci sjednali spotřebitelský úvěr ještě ve staré měně ve výši 18.000 slovenských korun (597,49 eur), poslední úvěr jim VUB banka poskytla na základě smlouvy ze dne 9. února 2012 nazvané „Hypo Pôžička“ („Hypo půjčka“) ve výši 30.221,50 eur na období do roku 2032 (dále jen „sporný úvěr“).
- 3 Téměř celý sporný úvěr VUB banka použila na úhradu předchozích spotřebitelských úvěrů poskytnutých od roku 2004, a to jak na úhradu spotřebitelských úvěrů VUB banky, tak i úvěrů poskytnutých společnostmi CFH. Část sporného úvěru použila VUB banka pro společnost CFH „k úhradě nákladů spojených s poskytnutím sporného úvěru“. Účel sporného úvěru není ve smlouvě uveden. VUB banka tvrdí, že na sporný úvěr se nevztahuje ochrana podle norem o spotřebitelských úvěrech.
- 4 I v období před rokem 2012 byly úvěry ze strany VUB banky poskytované žalobcům takovým způsobem, že byly použity na úhradu předchozích dluhů. Například na základě smlouvy o spotřebitelském úvěru ze dne 23. listopadu 2009 poskytla VUB banka žalobcům úvěr ve výši 251 156,98 eur za úroky a poplatky 24 593,60 eur, a i tento úvěr je uveden ve smlouvě o sporném úvěru. Existují pochybnosti o opodstatněnosti úroků mimo jiné z důvodu nesplnění náležitostí smlouvy podle zákona č. 258/2001 Z.z. (první zákon o spotřebitelských úveroch) (první zákon o spotřebitelských úvěrech).
- 5 Zvláštností sporného úvěru poskytnutého ze strany VUB banky je jeho zajištění zástavním právem na nemovitost - rodinný dům, ve kterém mají žalobci a další osoby obydli. Po poskytnutí sporného úvěru (dne 9. února 2012) byli žalobci v prodlení se splátkami úvěru ve výši 1 106,50 eur. VUB banka pro nesplacení úvěru oznámila zesplatnění celého úvěru (dne 13. ledna 2013). Ve smluvních podmínkách sporného úvěru byla předčasná splatnost úvěru sjednána. Tato dohoda byla uvedena v čl. VI bodech 42 a 42.1. Zákon jako jediné podmínky pro rozhodnutí o předčasné splatnosti úvěru stanoví **prodlení se splátkou v délce tří měsíců** a následnou upomínku s poskytnutím dodatečně patnáctidenní lhůty. Následně VUB banka dne 12. dubna 2013 oznámila výkon zástavního práva formou dobrovolné dražby prodejem rodinného domu žalobců, jehož hodnota je minimálně **třicetkrát vyšší** než částka, pro niž banka aktivovala předčasnou splatnost úvěru a následný prodej domu.
- 6 Žalobci podali k Okresnému soudu Prešov (Okresní soud v Prešově, Slovensko) (dále jen „Okresní soud“) žalobu na zdržení se výkonu zástavního práva formou dobrovolné dražby. Žalobci bance vytýkali mimo jiné to, že při uzavírání úvěrových smluv porušila jejich práva zaručená právem Evropské unie. Okresní

soud žalobu prvním rozsudkem zamítl. Podle Okresního soudu v podstatě neexistovaly překážky pro prodej rodinného domu žalobců v rámci mimosoudního řízení.

- 7 Na základě odvolání žalobců Krajský soud v Prešove (Krajský soud v Prešově, Slovensko) (dále jen „Krajský soud“) rozsudek zrušil a v dobrovolné dražbě rodinného domu žalobců spatřoval překážku z důvodu nepřiměřenosti. Podle Krajského soudu je prodej rodinného domu žalobcům **nepřiměřený**, protože existuje jiný způsob výkonu zástavního práva, a to v rámci exekučního řízení, v němž může být pohledávka VUB banky uspokojena a žalobci současně nepřijdou o vlastnické právo k rodinnému domu. Krajský soud přihlédl k porušení spotřebitelského práva.
- 8 Okresní soud v pořadí druhým rozsudkem žalobu znovu zamítl. Poukázal na rozsudek Soudního dvora Evropské unie C-34/13, podle kterého ani zneužívající ujednání nebrání tomu, aby bylo obydlí žalobců prodáno v rámci mimosoudního mechanismu výkonu zástavního práva. Okresní soud upřednostnil rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské republiky (Nejvyšší soud Slovenské republiky, Slovensko) v jiné věci, ve které Nejvyšší soud SR (Nejvyšší soud SR) neakceptoval následnou ochranu spotřebitele zdržením se mimosoudního prodeje obydlí spotřebitelů v dobrovolné dražbě.
- 9 Žalobci podali odvolání, ve kterém navrhují zdržení se výkonu zástavního práva formou dobrovolné dražby a mimo jiné trvají na porušení jejich práv spotřebitelů a porušení jejich práva na obydlí v případě prodeje jejich rodinného domu.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 10 Slovenská republika nemá v rámci výkonu zástavního práva výslovně v zákoně stanovenou povinnost zohledňovat takové okolnosti, které Soudní dvůr EU označil za významné v rozsudku C-415/11, Mohamed Aziz, bod 73, „*[k]onkrétně, co se týče zaprvé klauzule týkající se předčasné splatnosti v dlouhodobých smlouvách v případech, kdy dlužník poruší své závazky v průběhu obzvláště krátkých lhůt, musí předkládající soud, jak uvedla generální advokátka v bodech 77 a 78 svého stanoviska, především přezkoumat, zda je právo prodávajícího či poskytovatele rozhodnout o splatnosti celého úvěru vázáno na to, že spotřebitel nesplní závazek, který má zásadní význam v rámci daného smluvního vztahu, spotřebitelem, zda je toto právo stanoveno pro případy, kdy je takové nesplnění závazku dostatečně závažné vzhledem k délce trvání a k výši úvěru, zda se toto právo odchyluje od právní úpravy, která se použije v dané oblasti, a zda vnitrostátní právo stanoví vhodné a účinné prostředky, které spotřebiteli, vůči němuž je taková klauzule uplatněna, umožní, aby znovu odvrátil již nastalou splatnost úvěru“.*
- 11 Předkládající soud má za to, že institut dobrovolné (soukromé) dražby je významný, a to i ve spotřebitelských věcech. Problémem je otázka přiměřenosti dobrovolných dražeb, kterou judikatura neřeší. Bez dodržování zásady

proporcionality by byla při jakémkoliv i méně závažném porušení povinnosti spotřebitele tolerována dobrovolná dražba nemovitosti spotřebitele, včetně jeho obydlí.

- 12 Je nesporné, že ochrana spotřebitele není absolutní. Obydlí spotřebitelů může být prodáno i bez soudního řízení, a to i navzdory zneužívajícím ujednáním (C-34/13).
- 13 Slovenská republika má dva způsoby výkonu zástavního práva. Prvním je prodej zástavy prostřednictvím dobrovolné dražby. Tuto dražbu vykonává soukromá osoba - podnikatel. Věřitel jednostranně stanoví výši pohledávky. Jiný podnikatel - dražebník prodá běžně i obydlí spotřebitelů bez jakéhokoliv soudního řízení a bez objektivního posouzení výše pohledávky a přiměřenosti dražby obydlí spotřebitelů. Navzdory nesouhlasu spotřebitelů zákon tuto dražbu označuje jako „dobrovolnou“.
- 14 Druhým povoleným způsobem výkonu zástavního práva je soudní exekuční řízení podle zákona č. 233/1995 Z.z. Exekučný poriadok (exekuční řád). Tomu předchází soudní přezkum smluvních podmínek, v jehož rámci může soud povolit splátky a soud tak musí přihlédnout k ochraně spotřebitele v režimu všech dosud uvedených směrnic i bez návrhu. Následný rozsudek soudu může věřitel předložit exekutorovi, který může povolit i splátky, může spotřebiteli exekvovat movité věci, exekvovat mu peníze v bankách a jiné pohledávky, může nařídít srážky ze mzdy spotřebitele a také může nařídít prodej nemovitosti, ve které má spotřebitel obydlí.
- 15 Již na první pohled existuje mezi uvedenými způsoby výkonu zástavního práva značný rozdíl. V rámci obou dvou řízení může dojít k prodeji obydlí spotřebitele, avšak v rámci soudního exekučního řízení mohou být spotřebiteli povoleny splátky k úhradě dluhu a rovněž mu může být umožněno doplatit úroky z prodlení. Zejména v případě dlouhodobých úvěrů je tak možné aktivovat úroveň původních úvěrových splátek a to až do konce úvěrového období. Lze tak dosáhnout toho, že věřiteli bude splacen dluh ve stejnou dobu, jakou si sjednal se spotřebitelem, a spotřebiteli zůstane obydlí.
- 16 Mechanismus dobrovolné dražby takové záruky neposkytuje. Mechanismus dobrovolné dražby nezastaví ani soudní řízení o zneužívajících ujednáních. Pokud se dražba vykoná, spotřebitel ztrácí vlastnické právo k obydlí a musí obydlí neprodleně vyklidit. Soudní řízení o neplatnosti dražby ex post (po dražbě) jsou po ztrátě vlastnického práva pro spotřebitele obzvláště dramatická.
- 17 Ochrana proti nepřiměřeným zásahům do práv spotřebitelů, včetně jejich obydlí, je však obzvláště důležitá ex ante před vykonáním dražby, a jelikož hmotné právo neupravuje žádnou jinou možnost ochrany ex ante, lze uvažovat pouze o **žalobě na zdržení se výkonu zástavního práva** v rámci dobrovolné dražby. Rozsudek o uložení povinnosti jednak nezakládá překážku věci pravomocně rozsouzené a

jednak umožňuje věřiteli druhý způsob výkonu zástavního práva prostřednictvím exekuční dražby.

- 18 Věřitelé poukazují na rychlost prodeje zastavené věci v mechanismu dobrovolné dražby, ale smyslem a cílem úvěrové smlouvy není obchod s nemovitostmi, nýbrž poskytnutí úvěru spotřebitelům bez zneužívajících smluvních ujednání a nekalých obchodních praktik s cílem zajistit lepší kvalitu života spotřebitelů.
- 19 Slovenská právní úprava umožňuje rozhodnout o předčasné splatnosti úvěru **bez přezkumu otázek, zda spotřebitel porušil povinnost, která je podstatná**, nebo zda je takové nesplnění povinností **dostatečně závažné ve vztahu k době splatnosti úvěru a k jeho výši, zda vnitrostátní právo stanoví přiměřené a účinné prostředky, které spotřebiteli umožní oddálit účinky takového zesplatnění úvěru.**
- 20 Předkládající soud má za to, že pokud by zákon pro účely předčasné splatnosti úvěru vyžadoval takové okolnosti, jaké uvádí Soudní dvůr v bodě 73 rozsudku Aziz, C-415/11, tak by věřitel mohl uplatňovat sankce, mohl by rovněž podat žalobu a exekučně vymáhat drobné splátky, avšak rozhodně by pro drobný nedoplatek nemohl přistoupit k prodeji rodinného domu žalobců jako k první možnosti.
- 21 Přiměřenější právní úprava by i vytvořila prostor pro uplatnění práv a pro kontrolu zneužívajících ujednání a nekalých obchodních praktik i bez návrhu. Podle uváděné rozhodovací praxe však prodej rodinného domu formou dobrovolné dražby není možné zastavit uložením povinnosti zdržet se výkonu uvedené dražby.
- 22 Předkládající soud uvádí, že sporný úvěr a předchozí spotřebitelské úvěry byly použity ke splacení předchozích úvěrů. Je zřejmé, že žalobcům byly opakovaně poskytnuty spotřebitelské úvěry i přes to, že neměli dostatečné příjmy.
- 23 Předkládající soud nevidí důvod pro vyloučení takových okolností, jakými je i uvedené splacení spotřebitelských úvěrů, z okruhu praktik, na které se vztahuje směrnice 2005/29. Předkládající soud má rovněž za to, že tyto nekalé obchodní praktiky by neměly být vyloučeny ze soudní kontroly podle směrnice 2005/29. Pokud by tomu tak nebylo, vzniká podle předkládajícího soudu logický rozpor, neboť období posuzování nekalých praktik v obchodní transakci spotřebitelských úvěrů by uplynulo před samotným splacením spotřebitelských úvěrů. Předkládající soud poukazuje na to, že směrnice 2005/29/ES ve svém článku 3 stanoví ochranu nejen před a v jejím průběhu, **ale i po obchodní transakci**. Pokud splacení spotřebitelského úvěru nespadá do období „v průběhu obchodní transakce“, pak by mělo spadat do období „po skončení obchodní transakce“. Předkládající soud dále dodává, že případné nekalé obchodní praktiky sice nemají přímý dopad na neplatnost právního úkonu, ovlivňují však posuzování zneužívající povahy smluvních ujednání jako jedné z okolností pro účely čl. 4 odst. 1 směrnice 93/13.

- 24 Podle předkládajícího soudu by smysl spotřebitelských úvěrů neměl spočívat v tom, že se úvěry pravidelně nevyplácejí spotřebitelům, ale že si je ponechává věřitel na úhradu vlastních pohledávek z předchozích úvěrů. Takové poskytování úvěrů nemá z hlediska cíle směrnice 2008/48/ES žádný význam.
- 25 Předkládající soud uvádí, že ve smlouvě o sporném úvěru nebyl stanoven účel úvěru a že smlouva obsahuje náležitosti smlouvy o spotřebitelském úvěru. Jedinou okolností, která má sporný úvěr vyloučit z oblasti působnosti této směrnice, je zajištění nemovitostí.
- 26 Sporný úvěr přitom nepředstavuje hypotéku a není ani úvěrem, který by se týkal investice do nemovitosti nebo obydlí. Zajištění nemovitostí je určeno ke splacení předchozích spotřebitelských úvěrů.
- 27 Předkládající soud nevidí praktický rozdíl, pokud jde o hospodářský význam sporného úvěru a spotřebitelských úvěrů, které předcházely spornému úvěru. Pokud by měl být sporný úvěr použit ke splacení dřívějších spotřebitelských úvěrů, potom existuje velmi úzký vztah smyslu uzavření smluv mezi sporným úvěrem a předchozími spotřebitelskými úvěry, na jejichž splacení byl sporný úvěr sjednán.
- 28 Pokud jde o poslední otázku, zda musí být rozsudek C-377/14 ze dne 21. dubna 2016, Radlingerová, Radlinger, vykládán v tom smyslu, že se vztahuje i na smlouvu o poskytnutí úvěru spotřebiteli, pokud byla na základě takové smlouvy část poskytnutého úvěru určena k úhradě nákladů poskytovatele úvěru, bude to jedna z okolností určujících výši dluhu, pro kterou byl zahájen proces prodeje obydlí žalobců. VUB banka považuje sporné částky za skutečně vyplacené žalobcům a započítá je na částku sporného úvěru, který žalobcům poskytla.